

O ULOZI STJEPANA BABIĆA U JEZIČNOM SAVJETNIŠTVU

Odlaskom akademika Stjepana Babića napušta nas još jedan jezikoslovni gorostas iz plejade najvećih imena suvremene hrvatske filologije. Onih bez kojih je dosadašnje hrvatsko jezikoslovlje potpuno nezamislivo, jer su postavili temelje suvremenoga gramatičkoga opisa hrvatskoga jezika, određivali potom njegove normativne smjerove te utirali putove budućim jezikoslovnim naraštajima.

Hrvatski je jezik bio Babićeva životna okupacija, moglo bi se reći da je skrb o našem jeziku bila njegovo poslanje.

Pod njegovim su se znanstveničkim perom našle sve aktualne, a napose one goruće teme hrvatskoga jezikoslovlja, stoga je posebnu brigu posvećivao jezičnom savjetništvu napisavši brojne jezične savjete. Smatrajući kako jezične teme i pitanja nisu važni samo za usko stručnu znanstvenu zajednicu nego i široku, „nejezičnu“ javnost, jezičnim je savjetima popunjavao „stalne jezične rubrike u Vjesniku: 60-ih godina Razgovori o jeziku i početkom 90-ih godina Hrvatski jučer i danas; Terminološki razgovori u Elektrotehničaru 80-ih godina; Bilješke o hrvatskom jeziku u Hrvatskom slovu krajem 90-ih godina; od siječnja 2001. samo je u Fokusu objavio gotovo 200 članaka koji su glavninom bili u stalnoj rubrici Bilješke o hrvatskom jeziku“.¹ Njegovi su se jezični savjeti redovito mogli čitati još i u Večernjem listu i Vijencu. Velik je dio svih tih članaka poslije okupljen i otisnut u njegovim knjigama Hrvatska jezikoslovna čitanka, Tisućljetni jezik naš hrvatski, Hrvatski jučer i danas i Hrvanja hrvatskoga.

Jezične savjete iz njegova pera odlikuje jednostavnost, dosljednost i podrobnost opisa. Bili su pisani primjereno prosječno obrazovanom čitatelju, a ne samo stručnjaku, te uvijek tako da se pokazuje njihova znanstvena utemeljenost u gramatici, rječniku, odnosno pravopisu hrvatskoga jezika. Na taj je način autor utjecao na običnoga čitatelja upućujući ga na hrvatske jezične priručnike, gdje će poslije čitatelj i sam dalje pronalaziti odgovore za svoja druga jezična pitanja. Drugim riječima, jezično je odgajao čitatelja.

To je i razlogom zašto se neizostavno u svakom broju Jezika između ostaloga uvijek nalazila i rubrika Pitanja i odgovori. Bila je posvećena čitateljima koji su se javljali uredništvu Jezika potaknuti nedoumicama o kakvom jezičnom pitanju. Pri tome za Stjepana Babića nije bilo krupnih i sitnih jezičnih pitanja – sva su bila važna, a evo i zašto: „U jezičnoj je kulturi važno svako pa i najsitnije pitanje jer svaka utvrđena pojedinost pridonosi stabilnosti, izražajnosti i ljepoti književnoga jezika svih Hrvata“, kako sam objašnjava. Temeljeći navedenu rubriku Pitanja i odgovori na konkretnim jezičnim pitanjima čitatelja, pokazao je kako norma izrasta na stvarnim primjerima koji čitatelje zanimaju i koje sami propituju.

¹ Ham, S. (2008.) Znanstvena djelatnost Stjepana Babića, *Babićev zbornik o 80. obljetnici života*, Ur. Slavko Mirković, Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod, str. 33.

Iz Babićeva se jezičnog savjetništva iščitava i težnja za usklađivanjem jezične norme sa suvremenim hrvatskim pogledima.

Naročito je bilo vrijedno i plodonosno stalno Babićevo svekoliko nastojanje „u očuvanju i njegovanju hrvatskih jezičnih posebnosti, a poglavito u pohrvaćenju rashrvaćenoga“, pri čemu je taj prinos bio „toliki da je Stjepan Babić postao istoznačnicom hrvatskih napora za hrvatskim jezikom“.²

Svojim je posvećenim radom Stjepan Babić učinio časopis Jezik najpoznatijim, najuglednijim i najčitanijim hrvatskim jezikoslovnim časopisom. Mi današnji članovi Jezikova uredništva zahvali smo mu na tomu, no time nas je i uvelike zadužio.

Dubok je pečat i trajan trag u hrvatskom jezikoslovlju iza Stjepana Babića. S ponosom možemo reći da smo živjeli i djelovali u Babićevo vrijeme.

Dubravka Smajić

² Isto, str. 40.

GENERAL HRVATSKOGA JEZIKA

akademik Stjepan Babić objavio je, među ostalim vrlo vrijednim izdanjima, knjigu Hrvanje hrvatskoga (Školska knjiga, 2004.) koju je posvetio svom profesoru Ljudevitu Jonkeu. U navedenoj knjizi objavio je tekst Jezična politika profesora Jonkea iz kojega je vidljivo kako je hrvatski jezik mukotrpo putovao prema slobodi, od političkog diktata do jezičnoga unitarizma. Piše Babić:

„Svi su hrvatski jezikoslovci tada težili istom cilju samo su išli različitim putovima, ista strategija a različita taktika, kako bi rekao prof. Brozović. Profesor se Jonke zalagao za pravo varijanata, Brozović da se odmah osvoji što se može osvojiti, a ja za napredak sad korak po korak, sad koračić po koračić, već prema prilikama, važno je da se napreduje.“

Tim rečenicama akademik Babić sam je opisao svoju strategiju u borbi za oslobađanje hrvatskoga jezika, što je potvrdio svojim stvaralačkim životom i djelom.

Kad sam se na Mirogoju opraštao od akademika Radoslava Katičića, rekao sam da je bio kardinal hrvatskoga jezika, a danas s pravom mogu kazati da je akademik Stjepan Babić bio general hrvatskoga jezika.

Dobro sam poznao jezičnu politiku profesora Jonkea jer je bio i moj profesor, pa potvrđujem ove Babićeve riječi:

„On je nastojao da na najmiroljubiviji način dođemo do cilja, da to postignemo sa što manje rana, da po mogućnosti ne izazovemo bijes političkih moćnika.“

Nakon Novosadskog dogovora, koji je Jonke pod političkim diktatom potpisao u prosincu 1954., a ustao je protiv njega već početkom 1955., razrađujući tezu o varijantama u jeziku, prof. Jonke piše: